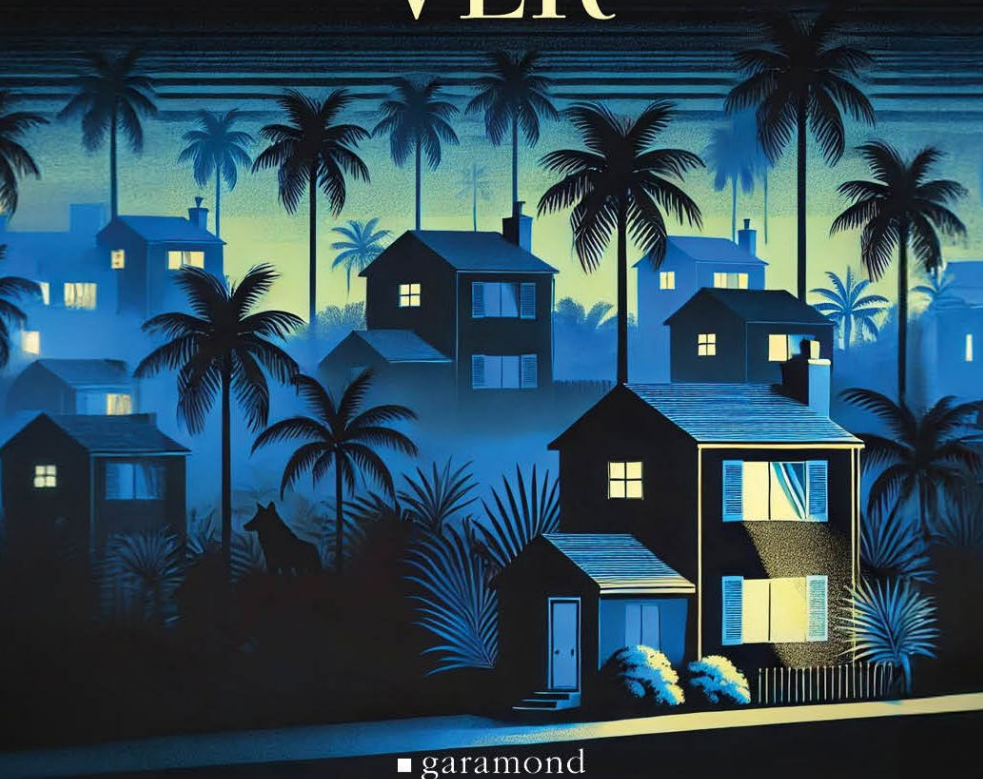

AJELET
GUNDAR
-GOŠENOVÁ
KDE ČÍHÁ
VLK

Kde číhá vlk

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.garamond.cz
www.albatrosmedia.cz

■ garamond

Ajelet Gundar-Gošenová

Kde číhá vlk – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Ajelet Gundar-Gošenová

KDE ČÍHÁ VLK

Copyright © 2021 by Ayelet Gundar-Goshen. All rights reserved.
All rights, except Hebrew rights, Copyright © 2021 by Kein & Aber AG Zurich-Berlin.
The original title in Hebrew is Relocation, published by Achuzat Bayit, Tel Aviv in 2022.
Translation © Magdalena Jehličková, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-7407-668-8
ISBN e-knihy 978-80-7407-670-1 (1. zveřejnění, 2024) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-7407-671-8 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-7407-669-5 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

ČÁST PRVNÍ

CIZINA

1.

Dívám se na drobounké prstíky čerstvě narozeného miminka a snažím se pochopit, jak je možné, že jednou to budou ruce vraha. Mrtvý kluk se jmenuje Džamál Jones. Na fotografii v novinách má sametově černé oči. Můj syn se jmenuje Adam Schuster. Jeho oči mají barvu telavivského moře. Říkají o něm, že Džamála zabil. Ale není to pravda.

2.

Nejmenuju se Lila, ale Lilach. Pro Američany je těžké to vyslovit, a tak mi tady všichni říkají Lilo. Ale nejmenuju se tak.

Michael to má jednodušší. Prostě jeho jméno vyslovují anglicky – Majkl. Nikdy je neopravuje. Nechce být nezdvořilý. Ovšem zatímco já dávám při prvním setkání zdejšími lidmi ještě šanci a zásadně se představuju jako „Lilach“, a pokud mi zkomolí jméno na „Lila“, mávnu nad tím rukou, ať si dělají, co chtějí, Michael se představuje rovnou jako „Majkl“. Říká, že je mu to jedno, že je to prakticky totéž. Ale když ho čtyři a půl měsíce po Džamálově smrti připojili na detektor lži a zeptali se ho, jak se jmenuje, a on odpověděl „Majkl“, představuji si v duchu, jak se jehla přístroje lehounce zachvěla.

Když se spolu milujeme, vždycky ho oslovuji hebrejsky, Michael. Jednou jsem mu zašeptala při sexu „Majkle“ a najednou mi připadalo, že spím s někým cizím.

Když se nám narodil Adam, dali jsme mu neutrální jméno. Aby se vyslovovalo hebrejsky i anglicky stejně. Jméno, které proklouzne hrdly Američanů hladce jako dobré kalifornské víno a nezadrhne se při průchodu hlasivkami jako Lilach nebo Michael, ze kterých, jen co si je přečtou v dokladech, hned poznají, že nejsme zdejší. Syna jsme vychovali jako Američana. Svou izraelskou identitu jsme zastrčili dozadu do skříně vedle pohárů z basketbalových turnajů, které si Michael schovává od středoškolských let – spíš na památku, než že by měly skutečnou hodnotu. Adam vyrůstal jako americké dítě mezi ostatními americkými dětmi, a teď o něm říkají, že zabil jiné americké dítě.

3.

A tohle jsi ty. Džamál Jones. Máš přívětivou tvář, ale tvoje hromotlucká postava nahání strach. Ramena máš tak široká, až se zdá, že to překvapuje i tebe samotného. Možná to přišlo naráz a nečekaně, růstový skok, kdy drobný, hubený kluk během jediného léta vytáhl a zesílil a bez varování se proměnil v urostlého mladého muže. Jen tvář nestačila dohnat ostatní části těla, a tak zatímco ruce, nohy a trup zmohutněly, oči zůstaly chlapecké, stejně jako roztomile dětsky našpulené rty bez známky vousů rašících kolem.

Kdybych tě v noci potkala na ulici, měla bych z tebe strach. Nezpomalila bych, abych se ti podívala do očí, které mi teď na fotografii v novinách připadají laskavé a mírné. Nejspíš bych

přidala do kroku. Zašátrala bych v kapse po mobilu, co kdybych ho náhodou potřebovala. Přešla bych na protější chodník osvětlený pouličními lampami a počkala, až by tvoje urostlá černá postava zmizela za zatáčkou.

A kdybych šla s Adamem, zpanikařila bych ještě víc. Už bych nebyla jen osamělá žena na ulici s mohutným černochem za zády, ale žena s dítětem, které musí ochránit. A bylo by celkem jedno, že jste stejně staří. Ty, Džamále, jsi už muž, zatímco Adam je pořád ještě dítě. Hubený, drobný kluk, trochu shrbený, jako ptáček, které ještě nedokáže vylétnout z hnízda. A proto to nechápu. Tvoje fotografie v novinách. Ty laskavé oči. Široká ramena. To, že jsem se tě celou dobu tak bála, a přitom ses možná měl bát spíš ty mě, toho, co vzešlo z mého lůna.

Ted' už se bojím pořád, Džamále. Mám strach, ze všeho. Ale tenkrát jsem ještě strach zažívala málokdy. Vzpomínám si, jak jsme si všichni tři vždycky večer vyzuli pantofle a vklouzli pod peřinu. V naší manželské posteli jsem si pak četla v mobilu zprávy z Izraele, až nakonec Michael rozhodl: „Už je pozdě,“ stiskl tlačítko dálkového ovládání a žaluzie v okně se stáhly. Za žaluziemi byla naše zahrada a za ní tichá ulice plná zeleně, která ústila do hlavní třídy plné zeleně v jednom z nejzelenějších, nejklidnějších a nejbezpečnějších měst v Americe.

4.

V předvečer svátku Roš ha-šana vstoupil do reformní synagogy v jednom z nejzelenějších, nejklidnějších a nejbezpečnějších měst v Americe muž s mačetou. V synagoze se tou dobou nacházelo sto dvacet věřících a patnáct zaměstnanců cateringové

firmy. Ve velkém společenském sále synagogy, sloužícím k pořádání slavností bar micva, byly připravené dlouhé stoly s pochoštěním ke společné oslavě svátku. Podél stěn byly vyrovnané dětské židličky, protože do synagogy sice chodívali většinou jen důchodci, ale na svátky se tu scházely také mladé rodiny s dětmi a synagoga se zaplnila vnoučaty a pravnoučaty pravidelných členů kongregace. Bohoslužba v horním patře synagogy právě skončila a lidé scházeli po schodech dolů. V přízemním sále mezitím zaměstnanci cateringové společnosti prostřeli stoly bílými ubrusy a nachystali na ně mísy s jablky a sklenice s medem dovezeným z Izraele.

Ve zprávách říkali, že zdejší Židé měli vlastně štěstí. Zatímco útočník ze synagogy v Pittsburghu měl poloautomatickou zbraň, a než ho zadržela policie, stihl postřílet jedenáct lidí, tady v Palo Altu byli zraněni čtyři lidé a zemřela jen jedna žena. Chápala jsem, jak to hlasatel ve zprávách myslí, ale věděla jsem, že z pohledu rodičů Ley Weinsteinové to žádné štěstí nebylo. Když muž s mačetou vtrhl dovnitř, jejich dcera stála blízko vchodu.

Na fotografii, kterou ukazovali v televizi, vypadala Lea Weinsteinová na míň než na svých devatenáct let. Možná kvůli tomu mejkapu. Měla baculatou tvář a laskavé hnědé oči a byla nalíčená, ale nepůsobila díky tomu starší, nezkušenost v líčení naopak prozrazovala její nízký věk. Na snímku pořízeném krátce před útokem stojí ve svátečních bílých šatech před synagogou. Paže má nejistě ovinuté kolem těla, je vidět, že se nerada fotografuje, ale ví, že jí nic jiného nezbývá, protože příbuzní nedají jinak. Poslušná, zakřiknutá dívenka. Když ale útočník s mačetou vtrhl do synagogy, Lea Weinsteinová se nezachovala jako zakřiknutá holčička. Babičku odstrčila za sebe a chránila ji vlastním tělem, což byla také poslední věc, kterou v životě udělala.

To krátké video jsem si pustila v následujících dnech po útoku bezpočtukrát. Mladá kyprá dívka v bílých šatech stojí ve vstupní hale synagogy vedle dědy a babičky. V pozadí se nese zpěv synagogálního sboru, právě zpívají písně spojené se svátkem Roš ha-šana. Těžko přesně určit moment, kdy se veselý lomoz hlasů a zpěvu přemění v panický křik. Ze začátku jsou slyšet hlasy z pozadí, ale protože je to dívčí výskot, dá se jen těžko poznat, jestli vesele piští, nebo ječí hrůzou. Pak ale najednou není pochyb, úsměvy ve tvářích ztuhnou, lidé utíkají do všech stran, hledají úkryt. Muž s kapucí na hlavě vbíhá dovnitř a všichni se rozprchnou, šlapou po sobě, jen Lea Weinsteinová, místo aby se taky dala na útěk, odstrčí babičku a dědečka za sebe, a možná právě tenhle pohyb, tolik jiný než splašený úprk ostatních, na ni útočníka upozorní. Na tom videu se nad ní na chvíli skloní a zakryje ji vlastním tělem, pak z ní vytáhne čepel a pokračuje dál do synagogy. Ten, kdo celé to video ze schodiště nad vstupní halou natočil, sledoval kamerou útočníka, jak postupuje dál, a proto na videu už není vidět, co se s Leou dělo v následujících okamžicích, jen křik babičky a dědy je slyšet dobře, stejně jako zděšený výskot malého chlapce, který stál opodál a Leu ani neznal, ale teď viděl, jak se dívka v bílých zakrvácených šatech hrouť k zemi. Než přijela sanitka, ztratila Lea Weinsteinová tolik krve, že už jí záchranáři nedokázali pomoci.

Zpráva o útoku nás zastihla doma. Pamatuju si přesně, kde každý z nás v tu chvíli stál. Michael byl na zahradě, povídal si u grilu s Asim, svým bratrem, který za námi s Jael a dětmi přijel na návštěvu z Izraele. Adam s Tamirem a Avivem se koupali v bazéně za domem. Já a Jael jsme stály v kuchyni a snažily jsme se zachránit medovník, který se v troubě trochu připálil. Michael vešel do kuchyně s mobilem v ruce a řekl: „Došlo

k teroristickému útoku,“ a když se Jael s obavami v hlase zeptala, ve kterém izraelském městě, zavrtěl hlavou a řekl: „Ne v Izraeli, tady.“

U večere jsme sledovali zprávy. Po moučníku odešli kluci nahoru pustit si na počítači nějaký film a my dospěli jsme se posadili v obýváku před televizi a sledovali jsme další zpravodajství z místa útoku. Později večer, to už jsme leželi v posteli, mi někdo poslal přes WhatsApp to video. Nebyla jsem si jistá, jestli je správné si ho pustit. Řekla jsem Michaelovi, že mi to připadá něčím necitlivé k těm, co tam byli. Tohle není akční film, ale skuteční lidé v okamžiku, kdy se jejich život obrátil v trosky. Ale Michael trval na tom, že se na to podívat musíme. Že je to důležité. „Nepouštíme si to jen tak pro zábavu,“ řekl, „ale abychom zjistili, co se tam přesně stalo, a propříště věděli, jak se zachovat, kdybychom se v takové situaci ocitli.“ Pustili jsme si to video jednou. A pak ještě jednou. Když chtěl Michael stisknout přehrávání potřetí, zastavila jsem ho.

Uprostřed noci mi zavolala máma z Izraele a chtěla slyšet detaily. Stručná zpráva, kterou jsem jí poslala hned poté, co jsme se o útoku dozvěděli, jí nestačila. Znovu jsem ji ujistila, že jsme všichni v pořádku, a přetlumočila jsem jí, co se zatím ví.

„U nás ve zprávách říkali, že to byl černoch,“ poznamenala máma. „Odkdy černoši útočí na Židy? Co vím, tohle byla vždycky záležitost bělochů. A ke všemu útok v předvečer Roš ha-šana. Musel to mít předem naplánované.“

A poznamenala, že poslala Adamovi k Roš ha-šana dárek. Za pár dní by mu měl přijít poštou balíček.

„Viděla jsi to video ze synagogy?“ zeptala se pak.

„Jo,“ odpověděla jsem. „Hrůza.“

Máma si do telefonu povzddechla. „Hlavně už mi nevykládej, že tam u vás je to pro rodinu s dětmi bezpečnější.“

Celou noc mě pak pronásledovaly noční můry, ze kterých jsem si po probuzení nic nepamatovala, jen to, že se v nich objevovala ta dívka ze synagogy. Ráno jsem řekla Adamovi, aby si video z útoku nepouštěl, kdyby mu ho náhodou někdo poslal. Zeptal se, jestli jsme ho viděli my dva s tátou. Zapřela jsem to.

Druhý den ráno jsme odvezli Adama do školy a pak jsme jeli na pohřeb. Její rodinu jsme neznali ani jsme nepatřili k reformní synagoze, kde k útoku došlo, ale chtěli jsme projevit účast. Když jsme přijeli na místo, už tam bylo dost dalších Izraelců, kteří přišli vyjádřit solidaritu s pozůstalými. Někdo nám řekl, že Lea Weinsteinová chodila na stejnou střední školu jako Adam, před dvěma lety odmaturovala a nastoupila na univerzitu v Bostonu. Rodiče jí zaplatili letenku, aby za nimi přijela na svátky. Na parkovišti před hřbitovem postávaly skupinky Izraelců, kteří se mezi sebou tlumeně bavili v hebrejštině, a kousek od nich stály hloučky amerických Židů, kteří si potichu povídali anglicky, ale ze všech stran zaznívalo to samé: jak to, že se něco takového mohlo stát zrovna tady, v Palo Alto? Pak se všichni odebrali na hřbitov. Žalem zlovení rodiče Ley Weinsteinové plakali. Byla to jejich jediná dcera.

Večer jsme vyzvedli Adama ze školy a společně jsme zajeli k synagoze, kde se to stalo, abychom před vchodem zapálili svíčku a položili květinu. Na prostranství před synagogou byla spousta lidí a několik televizních štábů. Reportérka s blond vlasy ostříhanými na mikádo mluvila s vážnou tváří na kameru. Všichni jsme ji poslouchali, jako by tahle cizí žena byla tou autoritou, která nám vysvětlí, kdo jsme a co se nám stalo. „Paul Reed se narodil a vyrůstal na předměstí East Palo Alto. Když se do města začali stěhovat IT specialisté, kteří přicházeli za prací v Silicon Valley, nájmy strmě vzrostly i v chudších čtvrtích a rodina Paula Reeda byla nucena přestěhovat se do Oaklandu. Asi hodinu před tím, než Paul Reed vyšel ze svého

domu, vyzbrojený mačetou schovanou v batohu a nastoupil do autobusu směřujícího do Palo Alta, zveřejnil na svém facebookovém profilu antisemitský příspěvek. Jeho rodiče tvrdí, že v posledních týdnech se Reedův psychický stav zhoršoval. V minulosti byl dvakrát hospitalizován na psychiatrii.“

„Tohle nebyl žádný blázen,“ utrousil polohlasem Asi. „Byl to antisemitskej hajzl a terorista. Ještě z něj udělají nesvéprávnýho cvoka a zproští ho viny.“

„Nikdo ho nezproští viny,“ prohlásil Michael. „Ale pokud se dvakrát léčil na psychiatrii, je potřeba vzít to v potaz. Je klidně možné, že tak jako zaútočil na synagogu, mohl zaútočit třeba i na mešitu nebo na banku, a pak by to znamenalo, že to nebyl antisemitský útok.“

Asi odmítavě mávl rukou. „Jestli ty vaši americký magoři můžou zaútočit kdekoli, čím to asi je, že si nakonec vždycky vyberou synagogu?“

Reportérka chvíli poslouchala, co jí říkají do sluchátka, pak znovu nasadila vážný výraz a zadívala se do kamery. „Očití svědkové z místa události potvrdili, že před útokem spatřili dva další muže, kteří se pohybovali v blízkosti synagogy. Oblast nyní prohledává policie. FBI také zjišťuje, zda Paul Reed provedl útok sám, nebo byl součástí širší skupiny šířící rasovou nenávist, která by mohla zaútočit znovu.“

Při poslední větě to mezi lidmi zašumělo. Jael a Asi si vyměnili pohledy. Adam řekl: „Mami, jestli je jich celá skupina, tak by nejvíc dávalo smysl, aby zaútočili teďka tady, protože teď je tu pohromadě hodně Židů.“

Michael mu položil ruku na rameno. „Ta novinářka jen zbytečně šíří poplašné zprávy. Věř mi, že v devadesáti devíti procentech případů páchají podobné útoky duševně nemocní lidé, a ti jednají na vlastní pěst.“

„To nemůžeme vědět jistě,“ namítla jsem. V očích lidí kolem sebe jsem četla stejný otazník. Od ulice nás odděloval ostrůvek zapálených svíček. Travnaté prostranství bylo přehrazené policejními zátarasy. S nastraženými ušima a pohledem tékajícím po okolí jsme se tiskli jeden k druhému jako vyplašené stádo ovcí uprostřed noci.

5.

Strach, který nás ovládl toho večera, v následujících dnech ještě vzrostl. Ani poté, co FBI oznámila, že Paul Reed jednal samostatně a nebyl členem žádné organizace, židovská komunita v Palo Altu stále nenacházela klid. Snad v tom hrálo roli i to, že incident pro ni neznamenal jen strašlivou tragédii, ale také pošramotil její sebevědomí: záběry z bezpečnostních kamer před synagogou ukázaly, že když Paul Reed vtrhl do synagogy, nacházelo se v jeho blízkosti minimálně deset dospělých mužů, kteří proti němu nijak nezakročili, jen tam stáli zkamenělí hrůzou. Záznamy z kamer uvnitř zase ukázaly věřící s jarmulkami na hlavě, jak se uprostřed výkřiků rozprchlí do všech stran, osamělý útočník postupoval vpřed a nikdo se mu nepostavil do cesty.

Snad i proto se pak všichni hned chytli toho, když se jeden z izraelských rodičů nabídl, že povede kurz základů sebeobran pro děti. Ejnat Greenbaumová mi o tom kurzu pověděla, když jsme se tři dny po útoku potkaly před školou, kam jsme přijely vyzvednout děti. „Je to otec jedné holky, která chodí na druhý stupeň ve vedlejší škole,“ řekla mi, „a má výcvik v krav maga. Sám přišel s nápadem, že by děti vedl.“

Jen co Adam nastoupil do auta, hned jsem mu o tom kurzu nadšeně vykládala. Adam prohlásil, že tam chodit nechce. Jeho odpověď mě nepřekvapila. Tyhle věci ho nikdy nebavily. Jedna matka mi kdysi řekla, že na světě jsou dva druhy dětí: ty, co se zapíšíou na tréninky karate, a ty, co dají přednost šachovému kroužku. Adam chodil na šachy a já byla vlastně ráda. Ale po Roš ha-šana, po tom videu s Leou Weinsteinovou jsem najednou litovala, že se nikdy pořádně nenaučil rozdávat rány.

„Ber to tak, že jsou to jen tři lekce,“ řekla jsem mu, „a co se tam naučíš, zůstane ti na celý život.“ Adam se celou cestu domů bránil. Prosil mě, ať už mu s tím dám pokoj. Věděla jsem, že nemá smysl na něj tlačit, že nejlepší cesta, jak dítěti zprotivit nějakou volnočasovou aktivitu, je nutit ho do ní. Ale ty scény ze synagogy mi nedoprávaly klid. Pořád se mi vtírala myšlenka, že příště to může být Adam. Věděla jsem, že Michael má pravdu, že jen podléhám kolektivní panice, ale stejně jsem chtěla, aby na ten kurz šel, tak jako jsem chtěla, aby dostal očkování proti žloutence – ne že by to byla tak rozšířená nemoc, ale pro jistotu.

„Udělej to kvůli mně,“ řekla jsem mu, když jsme odbočili do naší ulice. „Budu klidnější.“

„To už je vydírání,“ bránil se Adam, „to není fér.“

„Tak si to aspoň nech ještě projít hlavou,“ řekla jsem prosebně a v duchu jsem ho nenáviděla za to, že mě nutí se doprošovat.

„No dobře,“ odpověděl, když jsem zaparkovala na rohu ulice. „Nechám.“

Večer jsme zase všichni dospělí seděli před televizí. Adam se k nám oproti svým zvyklostem přidal. Na CNN odvysílali záběry z vnitřních bezpečnostních kamer synagogy. Asi to sledoval a pak tiše zamumlal: „Nikdo toho hajzla nezastavil.“

„To není tak jednoduché, zastavit ozbrojeného člověka,“ namítla jsem.

Přinesla jsem na stůl misku se slunečnicovými semínky, která nám Asi přivezl z Izraele. Pokaždé když přijel, přivezl nám aspoň tři kila slunečnicových semínek a hodil je na stůl před nás s hrdostí lékaře, který přináší antibiotika zaostalému kmeni domorodců.

Adam seděl na pohovce a díval se střídavě na mě a na strýce. Nahoře se rozrazily dveře pokoje pro hosty a na chodbu vyběhli Tamir a Aviv. Slyšela jsem je, jak s dupotem sbíhají schody, silní a plní sebejistoty, a věděla jsem, že Adam by v cizí domácnosti nikdy takhle suverénně po schodech nedusal. Vešli do obývacího pokoje, posadili se vedle Adama a zahleděli se do mobilů. Myslela jsem, že neposlouchají, ale o pár okamžiků později Tamir zvedl hlavu a bradou ukázal k televizi: „V Izraeli by se tohle nestalo.“

„Ale v Izraeli jsou taky teroristický útoky,“ namítl Adam.

„To sice jo,“ odvětil Tamir, „ale nikdy by se nestalo, že by terorista někam vtrhl a nikdo by se ani nepokusil ho zastavit.“

Chtěla jsem něco poznamenat o kurzu sebeobrany, ale odpustila jsem si to. Objednala jsem nám indické jídlo, myslela jsem si, že zůstaneme s Asim a Jael sedět dlouho do noci, ale byli utahaní z časového posunu a už v devět se zvedli, že si půjdou lehnout.

„Navíc kluci vstávají brzo,“ prohlásil s hrdostí v hlase Asi.

Tamir a Aviv se připravovali na nábor do elitní bojové jednotky izraelské armády. Když byli u nás, vstávali každé ráno o hodinu dříve než ostatní a šli si zaběhat. Až potom se probudil Adam a sešel v tepláčkách do kuchyně, kde je zastihl, jak si celí zpocený po náročném tréninku míchají proteinový nápoj. I do Adamovy školy chodili sportovně založení kluci, ramenatí hráči amerického fotbalu, ale s těmi neměl Adam nic společného,

díval se na ně jako na vzdálené, cizí tvory, jako se člověk dívá na grizzlyho. Jenže tohle bylo jiné, Tamir a Aviv byli jeho bratřenci. Každé ráno je potkával jako zrcadlový obraz sebe sama, toho, čím mohl v životě být. Závan jejich potu se v kuchyni vznášel ještě nějaký čas potom, co odešli. U večere se pak Michaela vyptávali na jeho službu ve speciální jednotce. Michaelovy vyhýbavé, skoupé odpovědi jen o to víc dráždily jejich zvědavost. Po několika dnech se začal vyptávat i Adam. Nikdy předtím se o to nezajímal.

V následujících dnech bylo dvojčat v celém domě plno. Svalnatí a opálení, hluční a drzí, a jim v patách jako věrný pes můj syn, kterého tak trochu brali mezi sebe a tak trochu ne, strpěli ho, ale nikdy ho sami od sebe neoslovili. Adam k nim vzhlížel. Visel jim na rtech a hltal každé jejich slovo v hebrejštině prošpikované slangovými výrazy, kterým ne vždycky rozuměl. Měli ho docela rádi, aspoň myslím. Od chvíle, co přijeli, se k němu chovali, jako by se znali odjakživa. Místo Adame mu říkali Eidade. Všechny nás to pokaždé rozesmálo.

Když měli přijet, bála jsem se, že se bude Adam cítit odstrčený jako při jejich poslední návštěvě před dvěma lety, kdy byli bratři pohroužení do svého soukromého světa, pořád si něco mezi sebou šuškali a smáli se vtipným hláškám, kterým Adam často nerozuměl, protože i když jsme doma mezi sebou mluvili hebrejsky, naše hebrejšтина mezitím zastarala, dřív než jsme to stačili postřehnout. Tamir a Aviv mluvili jako šestnáctiletí pubertáči, zatímco Adam mluvil jako jeho rodiče čtyřicátníci, a kvůli tomu – ale nejen kvůli tomu – se Adam ploužil naším obývákem jako stín, jako by tu sám byl cizí. Tentokrát jsem se proto na jejich návštěvu v duchu připravila, aby mě nic nezaskočilo: dva týdny bude u nás doma bydlet další rodina. Uvidí, co máme v lednici, půjdou po nás na záchod a budou si mýt vla-

sy naším šamponem, až nakonec budeme vonět všichni stejně. Všímnu si drobných momentů napětí mezi námi třemi a my postřehneme trhliny mezi nimi. Partnerské hádky se povedou tlumeným hlasem. Hádky mezi rodiči a dětmi hlasitě. Žádné jiné hádky se nestrhnou. A tak jsem se psychicky připravila na všechny možné scénáře vyjma jediného, toho nejvíc nepravděpodobného – že dojde k teroristickému toku, který naše dvě rodiny stmelí, protože ačkoli se nám vlastně nic nestalo, byli jsme přece všichni v tu dobu doma, zasáhlo nás to společně.

„Myslím, že s ním můžeme zkusit znovu promluvit o tom kurzu sebeobrany,“ prohlásil Michael po několika dnech, kdy Adam každý večer trávil dlouhé hodiny ve společnosti Tamira a Aviva. Přála jsem si, aby se Adam naučil základy sebeobrany, ale tušila jsem, že Michaela k tomu vedou trochu jiné důvody. A když jsme si pak lehli do postele, Michael dodal: „Třeba se konečně začne věnovat nějakému sportu. Prospělo by mu to nejen fyzicky, ale i sociálně.“

Sevřelo se mi srdce. Bylo to poprvé, co Michael o Adamovi mluvil, jako by s ním něco bylo v nepořádku, jako by bylo potřeba něco napravit. Věděla jsem, že je to kvůli Tamirovi a Avivovi. Ta jejich hrdá vzpřímená chůze, přitom rovně vůbec nechodili, naopak, hrbili se, schválně se ploužili se svěšenými rameny, ale snad právě tahle záměrná ležérnost v sobě měla cosi vnitřně vzpřímeného. Michael si toho u Asiho synů musel všimnout, nedalo se to přehlédnout. Před třiceti lety spolu chodili močit na zahradu v kibucu a neustále spolu soutěžili: kdo dočurá dál? Kdo vydrží déle? Kdo se trefí proudem až tamhle k tomu keři? A tak jako dřív si poměřovali, kdo má větší penis, teď si poměřovali svoje děti. A Michael, uvážlivý, silný, inteligentní Michael – prohrával.

Nedokázala bych říct, kdy přesně mezi námi vyrostla hradba: na jedné straně já a Michael, na druhé Asi a Jael – ale bylo jasné, že tou hradbou jsou peníze. V jistou chvíli se z mých a Michaelových peněz stalo tabu, o kterém se nemluví. A jakmile se o něčem přestane mluvit, je jasné, že je to důležité. Poté, co jsme přijeli do Ameriky, ještě než se Michael ve firmě vypracoval, bavili jsme se s Asim a Jael o penězích úplně otevřeně: já si stěžovala na předražené školky ve Státech a oni proklínali nehorázné úroky, které jim banka sebere na hypotéce. Čím víc se ale prohrubovala propast mezi námi, tím spíš jsme se tomu tématu raději obloukem vyhýbali.

Nejhorší bylo, když se Asi rozhodl představit Michaelovi nějaký svůj další nápad na vlastní start-up. Nadšeně mu vysvětloval podrobnosti a očima přitom nervózně těkal kolem sebe, jako by každou chvíli hrozilo, že zpoza rohu vyskočí někdo cizí a jeho geniální nápad mu ukradne. Michael poslouchal. Položil jednu dvě doplňující otázky. Dělal to asi spíš ze zdvořilosti, ale na Asiho to působilo jako benzín přilítý do ohně jeho nadějí – okamžitě vzplanul nadšením, mluvil a horečnatě přitom gestikuloval, v duchu už se viděl, jak prezentuje svůj podnikatelský projekt investorům. Dřív se to dělo při každé jejich návštěvě, ale od té půjčky to ustalo.

Každoroční návštěva utekla pokaždé rychle. Ráno jsme si dopřávali báječnou šakšuku k snídani. Večer jsme vyzvedli Adama ze školy – Tamir a Aviv jen kroutili hlavou, jak vážně se tady v Americe škola bere – a pak jsme většinou zajeli na večeri do některé z nejlepších restaurací ve městě. Jakmile došlo na placení, vytáhl Michael kreditku a prohlásil: „Zvu vás.“ Myslel to dobře, ale jeho gesto nejspíš způsobilo víc škody než užit-

ku. Půjčka, kterou Michael Asimu před třemi lety dal, visela ve vzduchu mezi námi, ačkoli o ní nikdo nemluvil. Padesát tisíc dolarů na jeho projekt, nápad snů, který nemůže neuspět. Když podnik zkrachoval, vrátil mu Asi, co vrátit mohl. Chtěl dluh splácet dál, ale Michael prohlásil, že nemusí, ať si s tím nedělá starosti. V tu chvíli jsem si myslela, že Asi za to bude Michaela navždycky milovat. Ale spíš se zdá, že ho navždycky za to bude v koutku duše i trochu nenávidět.

I po té nevydařené půjčce a zkrachovalém podnikání pokračovaly společně trávené dovolené v obvyklých obdobích roku – podzimní svátky a Roš ha-šana u nás, Pesach u nich. Letošní svátky se neměly ničím lišit od těch předešlých, ale útok v synagoze na Roš ha-šana, ačkoli se nás přímo nedotkl, všechno změnil. Asi o tom útoku pořád mluvil. Při každé příležitosti poznamenal, že tohle je teprve začátek, že obludný příznak antisemitismu začíná v Americe zvedat hlavu. Taký se v každém rozhovoru mluvilo o tom, že Tamir a Aviv na konci roku nastoupí do armády. Kolik zvládnou sklapovaček. Kolik kilometrů zaběhnou. A když se pak v sobotu sbalili na cestu zpátky do Izraele a nacpali si do kufrů hromady věcí, které si tu nakoupili, samotnou mě překvapilo, jak moc se mi ulevilo, že už brzo budou pryč.

Na druhý den ráno jsem vzbudila Adama dřív, abychom stihli první lekci kurzu sebeobrany. Spal tvrdě a nechtělo se mu vstávat. Michael ho odvezl zívajícího a rozmrzelého ke sportovní hale a já ho tam o dvě hodiny později vyzvedla. Jak jsem na něj čekala, bála jsem se, že nasedne do auta a oznámí mi, že jednou mu to stačilo, ale když otevřel dveře auta, překvapilo mě, jak dobrá nálada z něj vyzařuje. Přišel na první lekci rozespalý a vyšel odtamtud čilý a s jasným snem – až příště vtrhne do synagogy útočník, bude to on, kdo se mu postaví.

Na druhou lekci jsem ho už ani nemusela tahat z postele, vypravil se sám. Když jsem ho přijela vyzvednout, viděla jsem, jak vychází z tělocvičny v hloučku rozjařených kluků jeho věku, jdou spolu k parkovišti a živě se mezi sebou baví anglicky. V tu chvíli mi došlo, že jsem vlastně nikdy neviděla svoje dítě s partou vrstevníků. Během školních let měl několik kamarádů. Ne moc, ale pár jich bylo. Většinou to byli zakřiknutí, zdvořilí tichošlápci. Vždycky jsem tušila, že takové dospívání si určitě nepřál, a bylo mi jasné, jak moc se liší od dospívání postav z televizních seriálů. Ale nedělala jsem si z toho velkou hlavu. Střední škola možná působí jako nekonečné moře času, dokud tam chodíte, ve skutečnosti ale těch pár let uteče jako voda. A pak máte celý zbytek života před sebou. Až když se potom všechno tak zkomplikovalo, došlo mi, jak moc jsem se mýlila. Jak je to možné, že jsem neviděla, jak je pro něj důležité jít takhle ulicí uprostřed hlučné party pubertáků, z nichž každý nasává sílu z toho, že má ostatní kolem sebe.

Bylo to díky trenérovi. Nedovolil klukům, aby v kolektivu vznikl přirozený, nepsaný rozdíl mezi vůdčí smečkou nejsilnějších, jejich věrnými nohsledy a hrstkou outsiderů. Hned na začátku první lekce jim oznámil, že ho absolutně nezajímá, koho ostatní berou a koho ne, s kým se kdo baví a s kým se nebaví nikdo. Až na ně jednou někdo zaútočí, jsou jeden pro druhého jedinou oporou. Musejí táhnout za jeden provaz, protože hned zítra se může odněkud vynořit další takový hajzl, jako byl Paul Reed, a jediný způsob, jak ho zastavit, je držet pospolu. Když mi to Adam vykládal, oči mu úplně zářily. Přišlo mi to trochu moc nabubřelé, jako uvítací proslov velitele v důstojnickém výcviku, ale jízlivou poznámku jsem si nechala pro sebe. Pro Adama a další kluky byl tenhle kurz sebeobrany možná jedinou hradbou, která je ochrání před příštím masakrem v synagoze.

Vrhli se do toho s nadšením a dali do toho všechno. Když skončila poslední třetí lekce, chtěli další.

„Má vás vůbec co dalšího naučit?“ zeptala jsem se pochybovačně.

„No jasně že jo,“ odpověděl Adam. „Kromě sebeobrany umí taky krav maga nebo různý bojový techniky, a taky s náma bude dělat cvičení v terénu, orientační běh a tak.“

Nebýt útoku v synagoze, nejspíš bych pozvedla obočí a poznamenala něco o tom, že mi ten kurz spíš než co jiného připomíná armádní výcvik elitní jednotky. Ale strach mi pořád pulsoval pod kůží. Uklidňovalo mě, že Adam chce pokračovat. Byla jsem ráda, že si našel partu kamarádů, se kterými si rozumí. A líbilo se mi, že je instruktor učí v hebrejštině. Když přišel s tím, že na příští setkání si mají přinést kompas, v duchu jsem se usmála a hned jsem na internetu jeden objednala. Konečně jsem viděla, jak rozkvetl, že je součástí něčeho většího. Bála jsem se, že po několika dalších lekcích ho kurz omrzí a zase se uzavře do sebe. Děkala jsem si starosti, jestli u šestnáctiletého kluka nezvítězí pohodlnost nad vůlí, a místo aby sedl na kolo a jel do tělocvičny, kam cesta trvala dvacet minut, zůstane sedět doma u počítače. Docela mě překvapilo, že nevynechal jedinou lekci, přestože to měl tak daleko. Dřív trávil skoro každé odpoledne v laboratoři mladého chemika, kterou si zřídil v zádu v garáži. Teď už tam chodil jen výjimečně. Vracel se domů zpocený, jak šlapal do pedálů, tváře měl rozpálené a oči mu planuly. Věděla jsem, že za tu horkost v jeho těle nemůže jen jízda na kole, že je v tom něco víc.

Až když Džamál Jones zemřel, zjistila jsem, že tam chodila docela velká skupina dospívajících kluků. Bylo jich deset. Scházeli se každou neděli odpoledne. Pod šimravými prasky kalifornského slunce běhali orientační běh, maskovali

se v terénu, útočili a zneškodňovali protivníka, a když se vrátili domů, snědli k večeři řízek a šli se učit na písemku z matematiky. Jednoho deštivého odpoledne se vrátil domů promoklý na kůži.

„Měl jsi zavolat, přijela bych pro tebe.“

Zasmál se.

„Celý trénink jsme byli venku na dešti. Ori říkal, že ve válce taky nemají deštníky.“

Tenkrát jsem poprvé zaznamenala trenérovo jméno – Ori, a taky způsob, jak ho Adam vyslovoval. S hlubokým respektem, s takřka posvátnou úctou, jako by samotné vyslovení jeho jména znamenalo obrovskou čest.

„Abys neprochladl,“ poznamenala jsem, ale Adam se zapřísahal, že mu ani chvíli nebyla zima. Ani se doma hned nesvlékl z mokrého oblečení. Hřála ho hrdost.

V následujících týdnech jsme s Michaelem o Orim slyšeli čím dál častěji. Neuplynul den, aby Adam nezmínil jeho jméno. Ori prý sloužil ve speciální jednotce. Kluci z kroužku říkají, že po odchodu z armády začal pracovat pro Mosad. Sám Ori o tom nikdy nemluví a na otázky toho typu odmítá odpovídat. Znala jsem tuhle skromnost veteránů elitních jednotek, jejich tiché, neokázalé vystupování, hrdost plynoucí z pokory. A skutečně, čím méně jim toho Ori o sobě prozradil, tím víc to kluky k němu táhlo.

„Třeba Ori možná pořád ještě pro Mosad pracuje,“ řekl nám Adam jeden večer. V tu chvíli se do hovoru vložil Michael. Vymačkával zrovna čerstvý džus z pomerančů, já smažila lívance a Adam prostíral k večeři. Adam prohlásil, že Ori je možná v Americe na tajné zpravodajské misi. Michael se k němu otočil a na rtech mu hrál lehký ironický úsměv.

„Myslíš, že shání pro špionážní služby mladé rekruty?“

Adam zmlknul, Michael jediným seknutím rozkrojil pomeranč napůl a pokračoval stejným lehce pobaveným tónem:

„Třeba je celý ten váš kurz jenom zástěrka. Co ty víš, možná vás na příští lekci pošle do lesa unést vysoce postaveného člena Hamásu, který měl zrovna náhodou cestu do San Franciska.“

Čekala jsem, že se Adam zasměje nebo Michaelovi odvěti něco sarkastického. Vůbec jsem nebyla připravená na to, že se uzavře do uraženého, sverpého mlčení, ve kterém zůstane pohroužený po celý zbytek večere.

Až později, když hlasy z televize překryly hněvivé Adamovo mlčení a Chandler a Joey z Přátel nás ve svém náručí přenesli na kutě, přikryli nás a dali nám pusu na dobrou noc, poznal Michael ospale:

„Myslím, že ho znám.“

„Koho?“

„Toho jejich Oriho. Myslím, že sloužil u nás v jednotce. Jen byl o tři roky níž.“

„A jaký byl?“

Michael mlčel. Myslela jsem, že usnul. „Hodně chytrý. Říkalo se o něm, že to dotáhne na generála.“

Obrátila jsem se tváří k němu.

„No vidíš, a skončil jako instruktor krav maga v Silicon Valley.“

Michael mě pohladil svou těžkou rukou po stehně. „Chceš říct jako agent Mosadu v Kalifornii.“

Ve tmě jsem vytušila za jeho hlasem úsměv a taky jsem se usmála. A s tím úsměvem na rtech jsme oba usnuli.

Připadlo mi, že jsem ji zahlédla u pultu s ovocem, ale nebyla jsem si jistá. Skláněla se nad třešněmi a oběma rukama držela madlo z poloviny naplněného nákupního vozíku. Až když zvedla hlavu, věděla jsem to jistě. Oči měla zarudlé, zorničky rozšířené. Matka Ley Weinsteinové si mého pohledu všimla. Honem se odvrátila. Tlačila jsem svůj vozík kolem regálů se sýry a s jogurty, když vtom jsem za sebou uslyšela její hlas.

„Promiňte,“ řekla potichu, „nemohla byste mi pomoci?“

Otočila jsem se k ní. „Jistě,“ odpověděla jsem. Nevěděla jsem, jestli jí mám říct, že vím, kdo je. Že jsem byla na pohřbu a že je mi to moc líto.

„Trochu se mi točí hlava, nedovedla byste mě k lavičkám venku?“

Až tehdy jsem si všimla, jak prsty křečovitě svírá nákupní vozík. Ne, nevybírala si ovoce, jen se přidržovala vozíku, aby neupadla. Nechala jsem svůj vozík s nákupem stát a šla jsem hned k ní.

„Pojďte, já vás tam doprovodím.“

Chvilí váhala, jako by si to zase rozmyslela a poté, co se odhodlala mě oslovit, si najednou nebyla jistá, že to opravdu potřebuje, že se má nechat podpírat cizí ženou, kterou náhodou potkala v supermarketu. Ale pak ke mně natáhla ruku a studenou dlaní se chytila mého nabízeného předloktí.

„Vzala jsem si prášek,“ promluvila, zatímco jsme se pomalu ubíraly uličkou mezi regály směrem k proskleným dveřím východu. „Myslela jsem si, že mi aspoň pomůže na pár hodin usnout, ale pořád si přijdu nějak malátná.“ Zorničky měla rozšířené do obrovité velikosti. Připadlo mi, že ani nevnímá, jak ji při chůzi podpírám. „Totiž, musím dneska něco upéct. Má

ke mně večer přijít jedna novinářka. Chtěla jsem jí nabídnout koláč, který má moc ráda moje dcera. Vždycky chce, ať ho upeču, když má přijet domů na návštěvu.“

„Co je to za koláč?“

„Borůvkový. Nejsem kdovíjaká kuchařka, ale tenhle koláč umím skvěle.“

Prosklené dveře se před námi otevřely. Pomohla jsem matce Ley Weinsteinové posadit se na lavičku a zaběhla jsem do obchodu poprosit o sklenici vody.

„Asi byste teď neměla sedat za volant.“

Napila se malými doušky z kelímku.

„Někdy, když jedu autem, modlím se, abych se vybourala. Moje dcera je po smrti, je to padesát jedna dnů.“

„Já vím,“ odpověděla jsem. „Byla jsem na pohřbu.“ A dodala jsem: „Jsme z Izraele.“

Zvedla hlavu a zadívala se na mě. „To jste hodná. Izraelci do naší synagogy moc nechodí. Je to od vás moc milé, že jste přišli na pohřeb.“

Stiskla mi ruku, dlaň měla pořád studenou, a ještě trochu se napila. „Ne že bych si myslela, že ji zase uvidím, když umřu při autonehodě. Nepatřím k těm šťastným lidem, co věří na posmrtný život. Prostě jen doufám, že pak to přestane bolet.“

Nevěděla jsem, co na to říct. Zašla jsem do obchodu pro ještě trochu vody. Matka Ley Weinsteinové držela kelímek v ruce, ale už se nenapila. „Nechcete, abych vás odvezla domů?“

„Náš rabín nám řekl, že bychom s Petem měli začít chodit víc ven. Pověděla jsem mu, že pořád chodím číchat k jejímu oblečení. Vejdu do jejího pokoje, otevřu skříň a zabořím hlavu do jejího oblečení.“

Přemýšlela jsem, jestli mám Peteovi zavolat, aby si pro ni přijel. Nevěděla jsem, jaký lék si matka Ley Weinsteinové vzala

na uklidnění, ale rozhodně nepůsobila dojmem, že by dneska ještě zvládla upéct koláč.

„Nechcete zavolat manželovi?“

„Dobře.“ Ale nepohnula se. Kabelku měla přes rameno, ale pro mobil do ní nesáhla. „Její vůně vyprchává.“

Žena s vlasy obarvenými načerveno, která se právě chystala vstoupit do supermarketu, na nás se zájmem pohlédla. Nevěděla jsem, jestli je to nějaká její známá, nebo jestli jen poznává její tvář ze zpráv v televizi. Napadlo mě, že jsou třeba přítelkyně, a doufala jsem, že ta cizí žena přijde blíž a posadí se k nám na lavičku, abych se mohla vytratit. Ale žena s červenými vlasy vešla do supermarketu. Kolem chodili další lidé, někteří se po nás ohlédlí, ale nikdo z nich se nezastavil. Matka Ley Weinsteinové vytáhla z kabelky mobil a zavolala manželovi, který řekl, že pro ni hned přijede. Připadalo mi, že telefonát s ním ji trochu povzbudil. Teď se mě zeptala, jak se jmenuju já a jak můj muž, a pak se zajímala, jak dlouho už žijeme v Americe.

„A máte děti?“

„Ano,“ odpověděla jsem. „Jednoho syna.“

Čekala jsem, že se zeptá i na jeho jméno, ale nezeptala se. Mluvila ještě pár minut. Zdálo se mi, že se trochu vzpamatovala. Na parkoviště před supermarketem vjel džíp v barvě modré metalízy, ona vstala a řekla: „Pete je tady.“ A dodala: „Jsem vám moc vděčná.“ Nakonec ještě pronesla: „Víte, někdy to bolí tak moc, až si říkám, že by bylo lepší, kdyby se Lea vůbec nenarodila.“

Když jsem přijela domů, seděl Adam v obýváku. Zeptal se, proč mi to tak trvalo. Neřekla jsem mu, že jsem potkala matku Ley, ale večer jsem o tom setkání vyprávěla Michaelovi, který si povzdychl a prohlásil:

„Chudák ženská.“

„Doufám, že tu schůzku s novinářkou zrušili. Fakt mi připadá, že není ve stavu dávat rozhovory.“

Ale Susan a Peter Weinsteinovi návštěvu novinářky s blond vlasy ostříhanými na mikádo nezrušili. Nechtěli, aby se na jejich dceru zapomnělo. Připadalo jim nespravedlivé, jak rychle její tvář zmizela z televizní obrazovky. Byla to tak inteligentní dívka. A tak hodná. Zachránila svoji babičku. Mysleli si, že na to se jich bude reportérka ptát, ale chtěla s nimi mluvit spíš o Paulu Reedovi. Vrah ji zajímal víc než oběť. A co Susan Weinsteinovou zabolelo snad nejvíc, bylo to, že podle novinářky byl i Paul Reed svého druhu obětí. Vykořenili ho z čtvrti, kde vyrůstal, z East Palo Alta. Když mu bylo sedm let, viděl, jak si běloši kupují za pár babek dům, ve kterém se narodil, a pak ho za velké peníze pronajímají jiným bělochům. V Oaklandu se jako dospívající kluk dostal do kontaktu s drogovými dealery a propadl závislosti, což u něj spolu s vrozenou predispozicí vedlo k propuknutí psychické choroby, avšak nedostalo se mu včasné lékařské pomoci, která by jeho stav stabilizovala, protože léčba byla příliš nákladná. Když o tom reportérka s rodiči Ley Weinsteinové mluvila, Suzan vybuchla. „Za to já nemůžu, že černoši radši fetujou, než aby chodili do práce jako normální lidi. Židé museli tvrdě dřít, než se v Americe uchytili. My jsme si svůj dům v Palo Altu koupili za normální tržní cenu. Nejsme rasisti, to vůbec ne: můj otec chodil na demonstrace s Martinem Lutherem Kingem, a věřte mi, Martin Luther King by se hanbou propadal, kdyby se dozvěděl, že nějaký černoš vtrhl s mačetou do synagogy a běsnil tam jako šelma uprostřed džungle.“

Rozhovor odvysílali v hlavní zpravodajské relaci. Větu o „džungli“ nechali zaznít celou. Ozvaly se dvě organizace,

které od Susan Weinsteinové požadovaly omluvu za rasistické výroky. Seděli jsme s Michaelem v obývací místnosti a dívali jsme se na matku Ley, jak mluví do kamery, čelo orosené potem a zorníky rozšířené.

Kdykoli jsem v následujících týdnech jela na nákup do supermarketu, byla jsem jako na trní, že ji zase potkám. Ale už jsem ji tam víckrát neviděla. Říkalo se, že přestala vycházet z domu.

8.

Jak dlouho jsme žili v tom polospánku? Jak dlouho jsme chodili, pracovali, mluvili jako ze sna? Strach, který vyvolal útok na synagogu, se postupně rozpustil a vsákl do všednosti dnů. V televizi se dál čas od času objevovalo jméno Paula Reeda a Ley Weinsteinové, jeho fotografie vedle její, ale děly se i další tragédie – uprostřed prázdnin zmizel na Floridě dvouletý chlapec, ve Wisconsinu zastřelil policista zloděje černé barvy pleti na útěku – a tyhle události odsunuly útok na synagogu v Palo Alto postupně do pozadí, až se o něm nakonec ve zprávách přestalo mluvit úplně. Svátek Roš ha-šana se stal vzdálenou minulostí.

Každý den jsem vozila Adama do školy a zpátky. Dřív jsem se ho odpoledne vždycky ptala, jak bylo ve škole, a pokaždé jsem narazila na hradbu mlčení a pokrčených ramen. Ale mateřství není nic jiného než jedno dlouhé přelézání vysokých hradeb. A tak jsem místo přímých otázek přešla na taktiku nepřímého vyzvídání: co jste se učili, s kým sis povídal, co tě dneska bavilo, co tě naštvalo – otázky, které jsem našla na rodičovských fórech, doporučené psycholožkami dbajícími o svůj zevnějšek, jejichž fotografie se objevovaly v levém rohu obrazov-